

03421

F-sak 020/2021
K-sak 021/2021

Saksbehandler: Kristian A. Moen

Sakens hjemmelsgrunnlag: Kommuneloven § 26-1 Eierskapsmelding

Jnr. ref: 2019/168

Arkiv:

Klageadgang: nei

Off. dok: ja

EIERSKAPSMELDING - REVIDERING

Gjeldende eierstrategimelding ble vedtatt i april 2019 i k-sak 006/2019: Eierstrategimelding. Eierstrategimelding/eierskapsmelding skal utarbeides minst en gang i valgperioden og skal vedtas av kommunestyret selv.

Forslaget som foreligger er en utvidet og bearbeidet versjon. Utvidelsen kommer av at interkommunale samarbeid er tatt inn som eierinteresser. Det foreslås også ni konkrete prinsipper for kommunens eierstyring. Navnet på dokumentet er endret fra eierstrategimelding til eierskapsmelding for å være i tråd med benevnelsen i loven, og for å ikke forveksles med selskaps-spesifikk eierstrategimelding.

BAKGRUNN

Eierstrategimelding ble lovpålagt med ny kommunelov, § 26 *Eierstyring*, § 26-1 *Eierskapsmelding*:

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring*
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i*
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.*

Dette er tatt inn i loven for å gjøre at kommunene har et bevisst forhold til eierskapet og styring av dette, bedre mulighet til å følge med på kommunale ansvarsområder som ivaretas av andre aktører, og forankring av eierskapspolitikken. Forarbeidene til loven peker på flere utfordringer med eierstyring i mange kommuner, blant annet:

- manglende prestasjonskrav til selskapene
- manglende interesse fra lokalpolitikere
- ordførere som ikke har tilstrekkelig informasjon for å drive eierstyring
- utfordringer med å få til en bred folkevalgt forankring av eierstyringen
- manglende involvering av kommuneadministrasjonen.
- Komplekse og uoversiktlige eierstrukturer

Meldingen skal inneholde en oversikt over alle kommunens aksjeselskaper, interkommunale samarbeid etter IKS-loven, samvirkeforetak, kommunale oppgavefelleskap, vertskommunesamarbeid og kommunale foretak.

Interkommunale samarbeid i Nordland ble kartlagt i NIVI rapport 2020:3, og oversikten over Rødøys samarbeid derfra overlapper med oversikten i eierstrategimeldinga. Stiftelser, tidsbegrensede prosjektsamarbeid, og samarbeid under andre bedrifter nevnt der er ikke tatt inn i eierskapsmeldingen.

Eierstrategimeldingen som ble vedtatt i 2019 har kun oversikt over AS og IKS som kommunen har eierinteresse i. Nå er andre virksomheter tatt inn, og NIVIs kartlegging er grunnlaget for dette.

KOMMUNENS EIERINTERESSER

Kommunen har eierandeler i ett interkommunalt selskap og fire aksjeselskaper. Eierstrategimelding inneholder nøkkelinformasjon om selskapene og hva kommunens formål med eierskap er. Flere av selskapene er med på å løse kommunale kjerneoppgaver eller andre tydeligere interesser kommunen har. Kommunens mål med eierskap i alle selskapene bør vurderes jevnlig.

Interkommunale selskaper

- Helgeland avfallsforedling IKS

Aksjeselskaper

- Rødøy Produkter AS
- Rødøy Utleiebygg AS
- Helgeland Reiseliv AS
- Kommunekraft AS

Ved behandling av forrige eierstrategimelding var Rødøy Slip og Marina og Nord-Reker også på listen. Vedtaket sa at kommunens aksjer i disse selskapene burde stilles til disposisjon, og eventuelt at Rødøy Slip og Marina burde avvikles ettersom det ikke har vært drift i selskapet. Rødøy Slip og Marina er nå avviklet. Kommunens aksjer i Nord-Reker ble solgt i 2020 iht. vedtak i *K-sak 085/2020 Nord-Reker AS: Eventuelt salg av aksjer*.

Kommunen har også eierinteresser i 22 interkommunale samarbeid i forskjellige former. Eierstrategimeldingen lister opp formål med eierskapet, og hvilke andre kommuner som også har eierinteresse. Mange av disse samarbeidene er med på å løse kommunale kjerneoppgaver. Mange er organisert etter tidligere lovverk.

Administrative vertskommunesamarbeid etter kommuneloven §20-2

- Barnevern
- Interkommunal akuttberedskap barnevern Salten
- IKT drift og digitalisering Bodø-Rødøy
- Kommunepsykolog Lurøy-Rødøy-Træna
- Krisesenteret i Salten
- PPT Rana

Kommunale oppgavefellesskap etter kommuneloven § 19

- RKK Salten
- Salten kontrollutvalgsservice

Interkommunale samarbeid etter kommuneloven av 1992 §27

Alle interkommunale samarbeid etter §27 må omdannes til interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap, i henhold til kommuneloven av 2018 innen 1.1.2024.

- IUA Salten
- Interkommunalt arkivsamarbeid Nordland (IKAN)
- Salten regionråd – under omdanning

Avtalebaserte samarbeid

- 110-sentralen i Salten Brann IKS
- Geodatasamarbeid Polarsirkelen
- Helgeland Driftsassistanse VA
- Veterinærvaktområde Meløy
- Ettervernsteam rus og psykisk helse Salten
- Rana legevaktsentral
- Grunnskole og barnehage Rødøy-Meløy
- Grunnskole og barnehage Rødøy-Lurøy
- Kommuneoverlege – under etablering
- IKT-samarbeid Hemnes
- Skjærgårdsbiblioteket Ytre Helgeland

Det har vært endringer nylig eller det blir endringer i løpet av kort tid for en del av disse. Fra nyttår 2021 er barnevernstjenesten organisert som et vertskommunesamarbeid med Bodø som vertskommune. IKT-samarbeid Hemnes avsluttes gradvis med overgang til samarbeidet med Bodø. Vi forventer at alle funksjoner er flyttet i løpet av året. Avtale om KAD-plasser i Rana ble avsluttet ved utgangen av 2020.

For enkelte av de avtalebaserte samarbeidene kan det være hensiktsmessig å organisere dem som vertskommunesamarbeid eller kommunale oppgavefelleskap. Generelt er avtalebaserte samarbeid rene kjøp og salg av tjenester.

Salten regionråd har tre permanente tiltak, ett aksjeselskap, og flere pågående interkommunale prosjekter. Regionrådet er under omdanning til interkommunalt politisk råd etter kommuneloven § 18. De permanente tiltakene er Salten friluftsråd, Salten kultursamarbeid, og Felles ansvar i Salten. Aksjeselskapet Salten Invest AS er heleid av regionrådet. Rødøy er dermed indirekte eier. Eierstyring av disse skjer gjennom deltakelse i regionrådet.

EIERSKAPSMELDING

Eierskapsmeldingen som legges frem har en grundig gjennomgang av prinsipper og prosedyrer for god eierstyring. Hoveddelen av dokumentet inneholder det samme som tidligere, med mindre tilpasninger og rettelser.

I begynnelsen av dokumentet er det tatt inn en seksjon om forskjellige selskapsformer. Kun selskapsformer Rødøy kommune har eierinteresser i er tatt med. Valgbarhetsregler til representantskap/generalforsamling er ikke tatt med. Generelt gjelder aksjeloven for aksjeselskaper, IKS-loven for Interkommunale selskaper, og kommuneloven for de andre selskapsformene. Dette er en del av saksframlegget hver gang det er valgsak.

Hoveddelen av eierskapsmeldingen er hentet fra Salten regionråds «Felles strategi for samarbeid og eierstyring», og fra KS' «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll». Det er en gjennomgang av eierrollen for en kommune. Det er oversikt over det formelle forholdet mellom kommunestyret, eierorganer, styrer, administrasjon, og de som sitter i styrer og eierorganer.

Tilpasningene som er gjort er mindre rettelser på grunn av ny kommunelov, og endringer for å tilpasse innholdet til mer enn AS- og IKS-selskaper.

«Kommuneoverlege» er tatt inn under avtalebaserte samarbeid. Sak om kommuneoverlegefunksjon blir lagt fram for politisk behandling i samme møte som denne saken, og vil derfor eventuelt fjernes om avtalen ikke blir inngått eller endres dersom det får en annen organisasjon.

Under «rolleavklaring i selskapsstyring» er det tatt inn at ordfører er gitt rollen som representant i generalforsamlinger når ikke andre er valgt. Dette er i henhold til delegeringsreglementet.

PRINSIPPER

Gjeldende eierstrategimelding har kommunens generelle etiske regel og KS' fire standarder for god folkevalgt styring under seksjonen om prinsipper. I tillegg er det en del råd for selskapsstyring i dokumentet.

I revisjonen foreslås det å ta inn konkrete prinsipper for eierstyring. Dette for å være tydelige om kommunens prioriteringer, skape en mer bevisst holdning til eierskap, og gi signaler om hva man forventer av de som velges til representantskap/generalforsamlinger. Tydelige og overordnede prinsipper for eierstyring er også en viktig del av formålet med § 26 om eierskapsmelding.

Kommunen har stort handlingsrom til å lage sine egne prinsipper for eierstyring. De ni som er foreslått under er i stor grad basert på hva andre kommuner har som prinsipper. De er i tråd med råd om god eierstyring, og i hovedsak med rådene for selskapsstyring under «Styrers ansvar».

1. Rødøy kommune er en ansvarlig eier.
2. Rødøy kommune utøver myndigheten og fremmer interessene overfor selskapene gjennom selskapenes eierorganer.
3. Rødøy kommunes eierrepresentanter skal ivareta kommunens interesser, men møter som hovedregel ikke med bundet mandat. Prinsipielle spørsmål og kommunens standpunkt i sentrale saker skal forankres i folkevalgte organer.
4. Rødøy kommune er pådriver for at styrerepresentantene har relevant kompetanse, kapasitet og faglig bredde ut fra selskapets egenart og formålet med eierskapet, og at alle folkevalgte og ledere registrerer sine styreverv i KSs styrevervregister.
5. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.
6. Rødøy kommune praktiserer åpenhet rundt eierskapene, og skal være en aktiv pådriver for at selskapene praktiserer prinsippet om meroffentlighet.
7. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene legger FNs bærekraftsmål til grunn for egen drift og utvikling.
8. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene fører en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk i tråd med etiske retningslinjer for Rødøy kommune, og at lønns- og kostnadsnivået i selskapene er i samsvar med praksis og utvikling i egen kommune.
9. Alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.

NIVIS ANBEFALINGER

NIVI rapport 2020:3 *Interkommunalt samarbeid i Nordland* peker på at mange kommuner, inkludert Rødøy, har store utfordringer med å løse sine oppgaver: «Kommuneforvaltningen i mange av de minste kommunene er sterkt personavhengig og kan ikke betraktes som faglig forsvarlig ut fra vanlige prinsipper og standarder.» Tre prinsipielt ulike måter å løse utfordringene på presenteres: Kommunesammenslåing, utvidet og forpliktende interkommunalt samarbeid, og statlig/fylkeskommunal overtakelse av krevende oppgaver. I rapporten anbefales det å jobbe for løsning to med en overgang fra pragmatisk til strategisk kommunesamarbeid.

Med strategisk kommunesamarbeid menes i hovedsak følgende:

- Helhetlig regionalt samarbeid med utgangspunkt i felles langsiktige mål og planer
- Samordnet med fylkeskommunen, Nav og den øvrige regionale statsforvaltning
- Formalisert mellom faste partnere
- Basert på felles IKT-systemer og felles digital kompetanse (digital fusjon)
- Bruk av arbeidsdeling og ulike organisasjonsmodeller for lokalisering av fagpersonell for å sikre brukervennlige løsninger og god intern fordeling av kommunale arbeidsplasser

Det pekes også på to forskjellige avlastningsmodeller for små og sårbare kommuner i en geografisk særstilling:

- Type A: Sentrert vertskommunemodell dvs. avlastning gjennom forpliktende samarbeid med i utgangspunktet én kompetent senterkommune. Avlastningsbehovet må klargjøres nærmere og defineres juridisk i forhold til hvilke lovpålagte oppgaver og særlover som evt. skal overføres til vertskommunen. Det er naturlig å stille minstekrav til kompetanse og kapasitet i vertskommuner som skal ivareta avlastning. I Nordland finnes flere større kommuner som kan ivareta en avlastningsrolle.
- Type B: Balansert vertskommunemodell dvs. etablering av en interkommunal fellesforvaltning i en nærmere definert kommuneregion (faste partnere). Denne løsningen innebærer en arbeidsdelingsmodell der involverte kommuner ivaretar vertskommuneansvar for ulike oppgaver. Modellen er tilpasset en geografisk situasjon der det ikke finnes noen kompetentavlastningskommune i rimelig nærhet, noe som er mest typisk for deler av Finnmark.

Det anbefales å ta en prinsipiell diskusjon om disse utfordringene og de foreslåtte løsningene i forbindelse med gjennomgang av eierskapsmelding. Rødøy kommune samarbeider i dag mot flere regioner og samarbeidene er preget av å være pragmatiske. Dette ser man for eksempel på alle de avtalebaserte samarbeidene. En overgang til mer strategiske samarbeid kan gi fordeler for kommunen. For eksempel kan en type B-modell gjøre det enklere å få noen vertskommunefunksjoner til Rødøy sammenlignet med om hver vertskommuneavtale forhandles enkeltvis.

I tillegg til de interkommunale samarbeidene hvor Rødøy har eierinteresser er vi en del av flere prosjektsamarbeid, fagnettverk og lignende. Vi hører også under arbeidsområdene til ulike statlige virksomheter som påvirker samarbeidsmuligheten våre. Et eksempel er forliksrådet som er en del av Norges domstoler, men som administreres av politiet. Det er ikke overlapp mellom vår tilhørighet til de to, noe som gjør at vi ikke kan ha felles forliksråd med andre kommuner. Kommunestyret har gjort vedtak om dette, og lignende situasjoner, for å påvirke vår tilhørighet. Et mer strategisk og langsiktig kommunesamarbeid kan gjøre det enklere å få gjennomslag i slike saker, gi bedre tjenester, og kan gi mer bærekraftig drift i kommunen.

VURDERING OG ALTERNATIVER

Kommunen har stort handlingsrom i hvordan eierskapsmeldingen utformes og hvilke prinsipper for eierstyring man har. Det er derfor ikke mulig å utrede alle alternativer. Grensene for hva kommunen kan vedta i denne sammenheng reguleres primært av kommuneloven, aksjeloven og IKS-loven. I tillegg er det tatt hensyn til forarbeidene til kommuneloven i dette forslaget.

Det er ikke tatt inn «kommunens formål med eierskapet» for de forskjellige interkommunale samarbeidene. I stedet er det tatt inn et generelt formål om hva som inngår i samarbeidet. Egne formål og prinsipper for kommunens eierskap i de enkelte kan tas inn, spesielt om man ønsker å utvikle disse i en spesiell retning. Grunnen til at det ikke er tatt inn i denne omgang er kapasitet, og at mange av selskapene kommer til å endre organisering som følge av ny kommunelov.

Det er ikke foreslått mye endringer i «kommunens formål med eierskapet», men det foreslås å tilføye en setning for Rødøy utleiebygg: «Kommunen leier deler av bygget og har interesse av framtidig utvikling.» Formuleringen viser at kommunen fortsatt har interesse av å være en aktiv eier sammenlignet med formålet som står fra før. Kommunen er største enkelteier i selskapet, og leier store deler av bygget.

Beskrivelsen av de forskjellige selskapene funksjon kan også gjøres mer utfyllende. I revisjonen ligger beskrivelsene på omtrent samme nivå som tidligere. Dette gir en oversikt over eierinteressene. Om det skal lages mer utfyllende beskrivelser bør det være et reelt behov for det ettersom det vil føre til mer arbeid og hyppigere revisjoner om dokumentet skal være oppdatert.

NIVIs anbefalinger bør vurderes og diskuteres. Rødøy er en sårbar kommune, og befolkningsprognoser tilsier at det vil bli dyrere og vanskeligere å drive kommunen framover. En strategisk tilnærming til interkommunalt samarbeid kan være en måte å møte utfordringene på.

De nye overordnede prinsippene for eierstyring bør vurderes nøye. Kommunestyret bør ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv, jf. eierstrategimeldingen. Godtgjøring av styreverv er tatt inn i de foreslåtte prinsippene: «Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.» Den foreslåtte teksten er generell og finnes igjen i lignende form hos både regjeringen og andre kommuner.

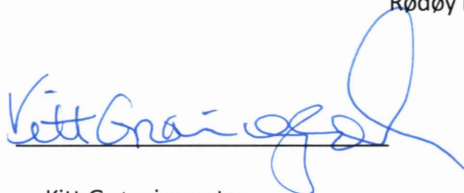
VEDLEGG

1. Eierskapsmelding – utkast
2. Eierstrategimelding vedtatt i k-sak 006/2019
3. NIVI rapport 2020:3 Interkommunalt samarbeid Norland
4. Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll – KS

RÅDMANNENS INNSTILLING

1. Eierskapsmelding vedtas som fremlagt. Kommunens eierstyring skal foregå etter disse prinsippene:
 1. Rødøy kommune er en ansvarlig eier.
 2. Rødøy kommune utøver myndigheten og fremmer interessene overfor selskapene gjennom selskapenes eierorganer.
 3. Rødøy kommunes eierrepresentanter skal ivareta kommunens interesser, men møter som hovedregel ikke med bundet mandat. Prinsipielle spørsmål og kommunens standpunkt i sentrale saker skal forankres i folkevalgte organer.
 4. Rødøy kommune er pådriver for at styrerepresentantene har relevant kompetanse, kapasitet og faglig bredde ut fra selskapets egenart og formålet med eierskapet, og at alle styreverv blir registrert i KSs styrevervregister.
 5. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.
 6. Rødøy kommune praktiserer åpenhet rundt eierskapene, og skal være en aktiv pådriver for at selskapene praktiserer prinsippet om meroffentlighet.
 7. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene legger FNs bærekraftsmål til grunn for egen drift og utvikling.
 8. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene fører en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk i tråd med etiske retningslinjer for Rødøy kommune, og at lønns- og kostnadsnivået i selskapene er i samsvar med praksis og utvikling i egen kommune.
 9. Alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.
2. Kommunens formål med eierskapet for IKS og AS er:
 - a. Helgeland Avfallsforedling: Få utført renovasjonstjenester og avfallsbehandling på en kostnadseffektiv måte.
 - b. Rødøy Produkter AS: Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser. Pågående samarbeidsprosjekt med VTA-bedrifter i Salten bør følges opp.
 - c. Rødøy Utleiebygg AS: Kommunens gikk inn på eiersiden som et næringsutviklingstiltak, og for å sikre støtte til byggingen. Kommunen leier deler av bygget og har interesse av framtidig utvikling.
 - d. Helgeland Reiseliv AS: Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene. Driver markedsføring av kommunen og reiselivsbedrifter i kommunen i turistkontorene og på nett.
 - e. Kommunekraft AS: Få best mulig betingelser på salg av kraft. Kommunekraft eies av LVK, primære medlemskommuner, og fylkeskommuner.

Rødøy kommune, 10.03.2021

Kitt Grønningsæter
Rådmann

Kristian A. Moen
Prosjektleder

Utskrift av møteprotokoll

for Rødøy formannskap i fjernmøte onsdag den 17. mars 2021

Av 5 medlemmer var 5 tilstede (medregnet møtende varamedlemmer).

Sak 020/2021: EIERSKAPSMELDING - REVIDERING

Jf. saksutredning 03421

Rådmannens innstilling:

1. Eierskapsmelding vedtas som fremlagt. Kommunens eierstyring skal foregå etter disse prinsippene:
 1. Rødøy kommune er en ansvarlig eier.
 2. Rødøy kommune utøver myndigheten og fremmer interessene overfor selskapene gjennom selskapenes eierorganer.
 3. Rødøy kommunes eierrepresentanter skal ivareta kommunens interesser, men møter som hovedregel ikke med bundet mandat. Prinsipielle spørsmål og kommunens standpunkt i sentrale saker skal forankres i folkevalgte organer.
 4. Rødøy kommune er pådriver for at styrerepresentantene har relevant kompetanse, kapasitet og faglig bredde ut fra selskapets egenart og formålet med eierskapet, og at alle styreverv blir registrert i KSs styrevervregister.
 5. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.
 6. Rødøy kommune praktiserer åpenhet rundt eierskapene, og skal være en aktiv pådriver for at selskapene praktiserer prinsippet om meroffentlighet.
 7. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene legger FNs bærekraftsmål til grunn for egen drift og utvikling.
 8. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene fører en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk i tråd med etiske retningslinjer for Rødøy kommune, og at lønns- og kostnadsnivået i selskapene er i samsvar med praksis og utvikling i egen kommune.
 9. Alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.
2. Kommunens formål med eierskapet for IKS og AS er:
 - a. Helgeland Avfallsforedling: Få utført renovasjonstjenester og avfallsbehandling på en kostnadseffektiv måte.
 - b. Rødøy Produkter AS: Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser. Pågående samarbeidsprosjekt med VTA-bedrifter i Salten bør følges opp.
 - c. Rødøy Utleiebygg AS: Kommunen gikk inn på eiersiden som et næringsutviklingstiltak, og for å sikre støtte til byggingen. Kommunen leier deler av bygget og har interesse av framtidig utvikling.
 - d. Helgeland Reiseliv AS: Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene. Driver markedsføring av kommunen og reiselivsbedrifter i kommunen i turistkontorene og på nett.
 - e. Kommunekraft AS: Få best mulig betingelser på salg av kraft. Kommunekraft eies av LVK, primære medlemskommuner, og fylkeskommuner.

Utskrift av møteprotokoll

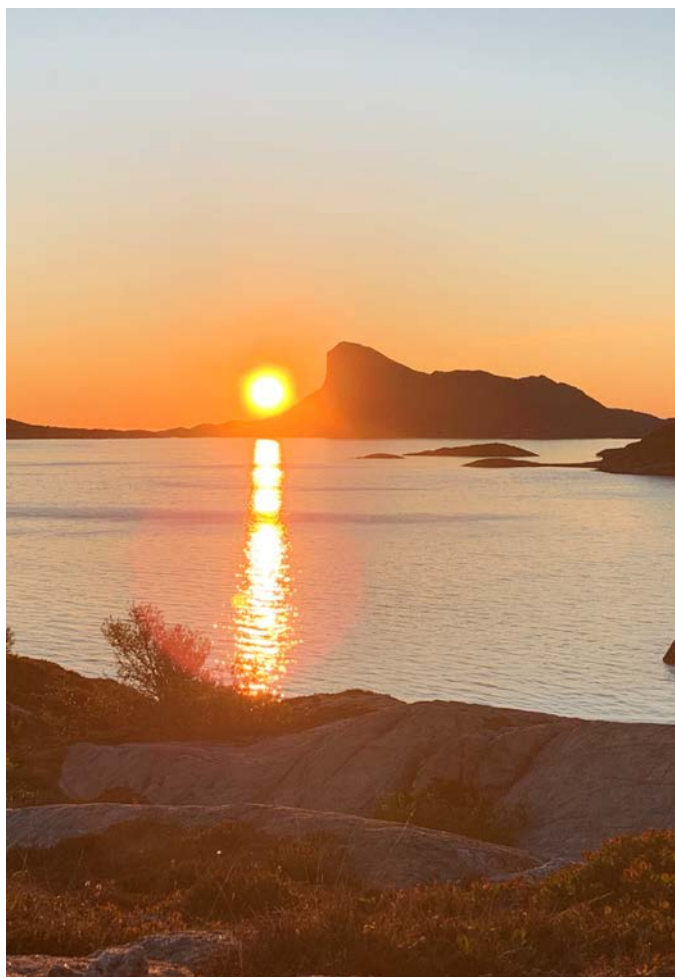
for Rødøy formannskap i fjernmøte onsdag den 17. mars 2021

Av 5 medlemmer var 5 tilstede (medregnet møtende varamedlemmer).

Vedtak:
Som innstillingen. Enstemmig.

*Rett utskrift
Rødøy kommune, formannskapskontoret den 19.03.2021*

June Seljevoll, konsulent

EIERSKAPSMELDING

Rødøy kommune

SAMMENDRAG

Eierskapsmeldingen gir en oversikt over virksomhetene kommunen har eierandeler i og hvordan kommunen forvalter sine eierinteresser.

Utkast

Innholdsfortegnelse

Eierskapsmelding Rødøy	2
Innledning.....	2
Prinsipper for eierstyring og selskapskontroll.....	3
Prinsipper for eierstyring i Rødøy.....	3
Selskapsformer	4
Selskapsstyring	6
Folkevalgt og eierrollen	6
Obligatorisk opplæring av folkevalgte.....	6
Rolleavklaring i selskapsstyring	7
Møter og myndighet.....	8
Styret – gjelder AS og IKS	9
Styrers ansvar	10
Evaluering, revisjon og kontroll.....	11
Oversikt over kommunens eierinteresser.....	12
Interkommunale selskaper.....	12
Aksjeselskaper	12
Administrative vertskommunesamarbeid etter KML 2018 § 20-2.....	14
Kommunale oppgavefellesskap etter KML 2018 § 19.....	15
Interkommunale samarbeid etter KML 1992 § 27	15
Avtalebaserte samarbeid	16

Eierskapsmelding Rødøy

Innledning

Kommuneloven av 2018 lovfester et krav om at kommunestyrene minst én gang per valgperiode skal vedta en eierskapsmelding. Meldingen skal blant annet gi oversikt over interkommunale samarbeid og selskap (heretter kun omtalt som selskap) kommunen har eierinteresser i, og skal øke bevisstheten rundt forvaltningen av eierskapet.

Kommuneloven § 26-1 fastslår følgende:

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring*
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i*
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.*

Kommuneloven regulerer ikke innholdet i kommunenes eierstyring. Lovgivningen som gjelder for den enkelte selskapsform gir noen rammer og regler. Utover dette er utøvingen av eierstyringen opp til den enkelte kommune.

Formålet med denne eierskapsmeldingen er å gi en oversikt over virksomhetene kommunen har eierandeler i og hvordan kommunen forvalter sine eierinteresser. Eierskapsmeldingen skal også bidra til økt bevissthet rundt kommunens eierrolle, og være et nyttig verktøy for de folkevalgte.

Kommuner kan velge å skille ut deler av driften i egne selskaper. Dette medfører en endring i hvordan kommunestyret har mulighet til å styre selskapet. Selskapenes ledende organer skal ha betydelig grad av frihet til å drive selskapet, og både lover og normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunen som eier bør involvere seg i disse selskapene. Kommunestyret har likevel det overordnede ansvaret for hele kommunens selskap, også den delen som drives i kommunaleide selskap.

Prinsipper for eierstyring og selskapskontroll

Rødøy kommunes etiske regler ble vedtatt 26. april 2016 og den generelle regelen lyder:

Rødøy kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. Representanter for Rødøy kommune skal arbeide for fellesskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak. Vi skal utføre våre oppgaver og opptre på en måte som fremmer kommunens omdømme og skaper tillit i befolkningen. Vi må ikke oppføre oss på en måte som bringer kommunen i miskreditt.

Disse retningslinjene ligger som bakgrunn for alt kommunen og dens folkevalgte representanter foretar seg, inkludert hvordan man forvalter eierskapet i kommunalt eide og delvis eide selskaper.

Det er viktig å opprettholde god folkevalgt styring over kommunal eide selskaper. KS definerer fire standarder for god folkevalgt styring i heftet «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll»:

1. **Pålitelig styre** – Innbyggerne skal ha tillit til at de behandles likt, og etter spillereglene, i de kommunale beslutningsprosessene.
2. **Ansvarlig styre** – Kommunen skal sørge for at innbyggerne har tilstrekkelig informasjon til å følge med i politikken og stille de styrende til ansvar
3. **Borgernært styre** – Det skal være etablerte kanaler for innbyggermedvirkning i beslutningsprosessene, også der det ikke er lovpålagt.
4. **Effektivt styre** – Det skal være ryddige forhold i den politiske styringen av administrasjonen, og kommunen skal levere resultater innbyggere og folkevalgte er tilfreds med.

For å bygge opp under disse standardene og sikre god eierstyring av kommunens interesser har kommunestyret vedtatt disse prinsippene:

Prinsipper for eierstyring i Rødøy

1. Rødøy kommune er en ansvarlig eier.
2. Rødøy kommune utøver myndigheten og fremmer interessene overfor selskapene gjennom selskapenes eierorganer.
3. Rødøy kommunes eierrepresentanter skal ivareta kommunens interesser, men møter som hovedregel ikke med bundet mandat. Prinsipielle spørsmål og kommunens standpunkt i sentrale saker skal forankres i folkevalgte organer.
4. Rødøy kommune er pådriver for at styrerepresentantene har relevant kompetanse, kapasitet og faglig bredde ut fra selskapets egenart og formålet med eierskapet, og at alle folkevalgte og ledere registrerer sine styreverv i KSs styrevervregister.
5. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.
6. Rødøy kommune praktiserer åpenhet rundt eierskapene, og skal være en aktiv pådriver for at selskapene praktiserer prinsippet om meroffentlighet.
7. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene legger FNs bærekraftsmål til grunn for egen drift og utvikling.
8. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene fører en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk i tråd med etiske retningslinjer for Rødøy kommune, og at lønns- og kostnadsnivået i selskapene er i samsvar med praksis og utvikling i egen kommune.
9. Alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.

Selskapsformer

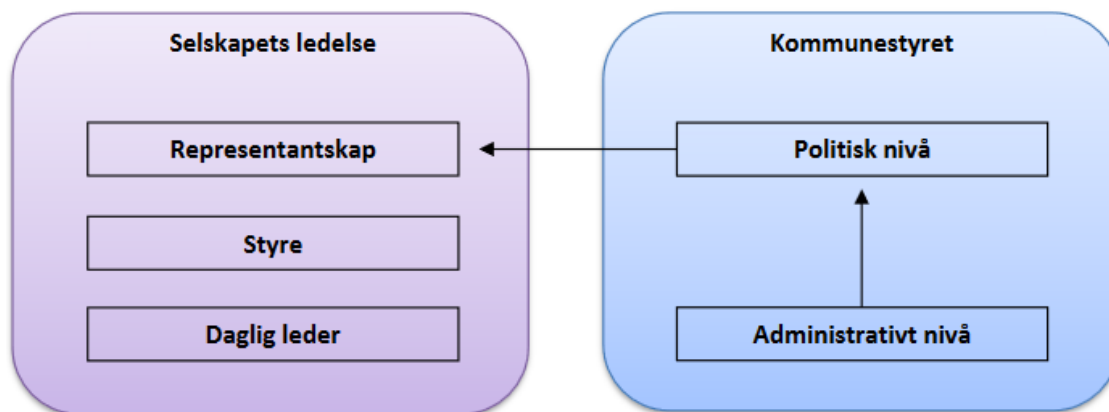
Selskapene Rødøy har eierinteresser i er organisert på forskjellige måter:

- Ett interkommunalt selskap (IKS)
- Fire Aksjeselskaper (AS)
- To kommunale oppgavefelleskap
- Tre Interkommunale samarbeid
- Seks administrative vertskommunesamarbeid
- Elleve avtalebaserte samarbeid

Interkommunale selskaper

Representantskapet er IKS-enes eierorgan. Kommunestyret velger minst én representant til representantskapet. Antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner, reguleres av selskapsavtalen. Deltakerne utøver sin myndighet gjennom representantskapet, som blant annet skal vedta økonomiplan, budsjett og regnskap. Den enkelte deltaker hefter ubegrenset for en prosentandel av selskapets forpliktelser.

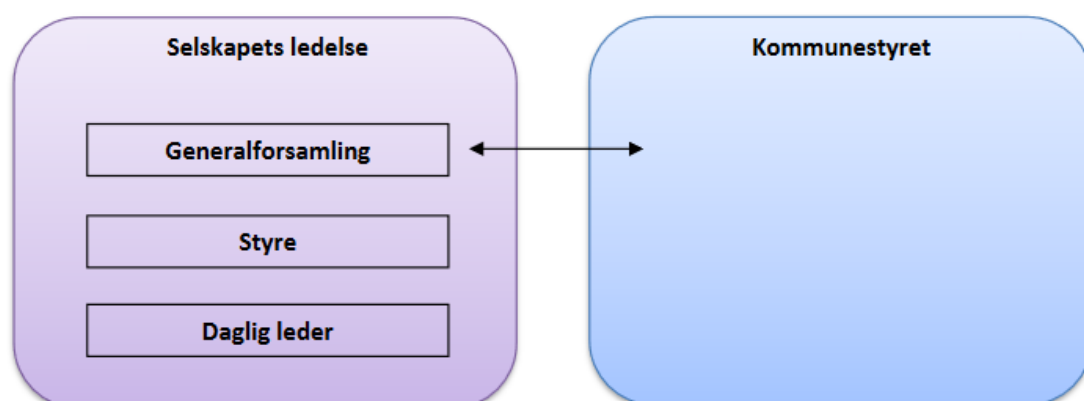
Rollefordelingen mellom IKS-ene og kommunen.

Aksjeselskaper

Selskapets øverste eierorgan er generalforsamlingen. Generalforsamlingen har færre oppgaver enn representantskapet i interkommunale selskaper (IKS), og har dermed mindre innflytelse over forvaltningen av selskapet. Verken aksjeloven eller kommuneloven angir hvem som kan gis fullmakt til å representere kommunen i generalforsamlingen. Den eller de det gjelder må ha særskilt fullmakt til dette fra kommunestyret. Aksjelovens utgangspunkt er at aksjeeier bare kan møte en én representant som representerer samtlige av aksjeeierens aksjer. I et AS har eierne begrenset økonomisk risiko for selskapets økonomiske forpliktelser.

Rollefordelingen mellom AS-ene og kommunen

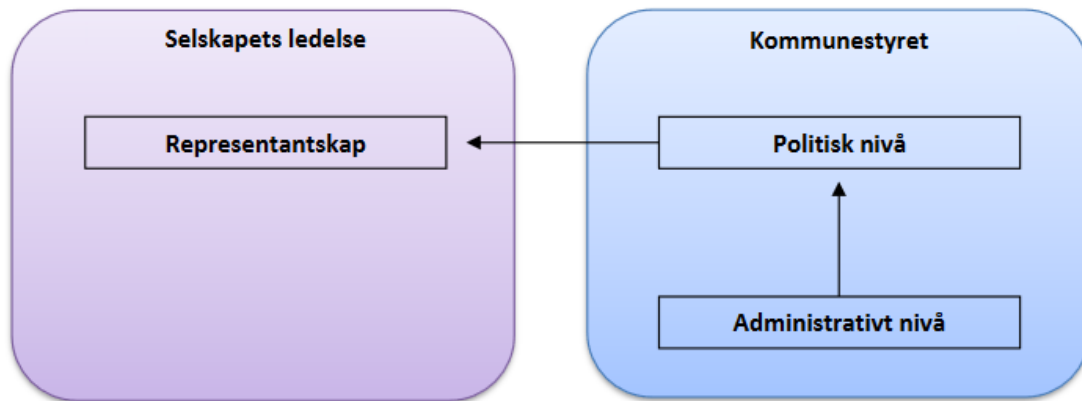
Interkommunale samarbeid

Interkommunale samarbeid etter kommuneloven av 1992 §27. Selskaper etter § 27 må innen 1.1.2024 omdannes til interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap, i henhold til kommuneloven av 2018.

Interkommunalt politisk råd og kommunale oppgavefellesskap etter KML 2018 § 18 og § 19

Representantskapet er det øverste organet i et interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap. Samtlige kommuner skal være representert med minst ett medlem i representantskapet. Hvert kommunestyre eller fylkesting velger selv sine medlemmer og minst like mange varamedlemmer. Den enkelte deltakerkommunen har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av rådets forpliktelser. Til sammen skal andelene utgjøre rådets samlede forpliktelser.

Rollefordelingen mellom rådene og kommunen.

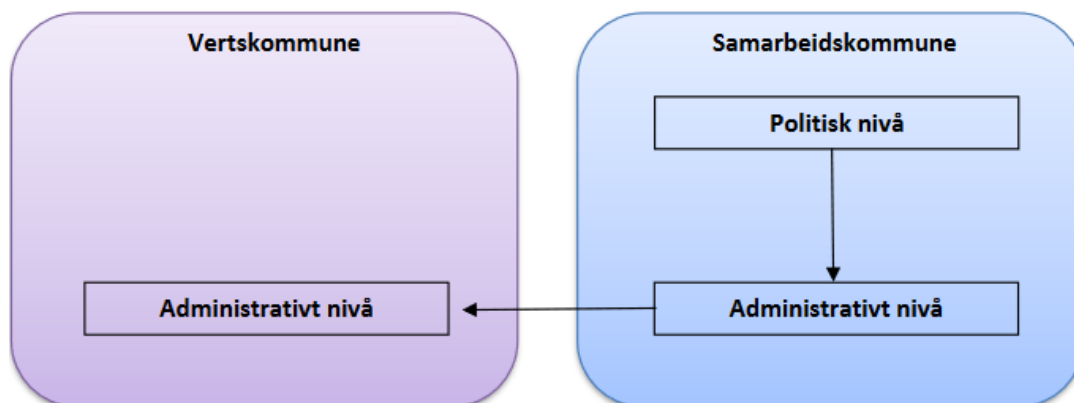

Administrative vertskommunesamarbeid etter KML 2018 § 20-2

I en administrativ vertskommunemodell kan en kommune overlate utførelsen av lovpålagte oppgaver og delegerer myndighet til en annen kommune (vertskommune) så langt ikke annen lovgivning er til hinder for det. Når et vertskommunesamarbeid opprettes skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom deltakerne i samarbeidet. Kommunestyrene i alle samarbeidskommuner skal selv vedta samarbeidsavtalen og endringer i denne.

Rødøy er ikke med i vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd (§20-3), så de omtales ikke nærmere her.

Rollefordelingen mellom vertskommunen og samarbeidskommunene.

Avtalebaserte samarbeid

Mange av de interkommunale samarbeidene Rødøy er med i er organisert som avtalebasert kjøp og salg av tjenester.

Selskapsstyring

Rødøys rutiner og prosedyrer for eierstyring er i stor grad hentet fra Salten regionråds «Felles strategi for samarbeid og eierstyring» og fra KS' 21 anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll i ovennevnte hefte, som er lagt til grunn der det er forskjeller fra Salten regionråds dokument.

Folkevalgt og eierrollen

Kommunalt eide selskaper utfører viktige samfunnsmessige tjenester og forvalter betydelig kapital og infrastruktur. Det er viktig at folkevalgte er bevisst sin rolle som eier, for det er gjennom eierstyringen kommuner har mulighet til å påvirke selskapers rammer og handlingsrom.

Som folkevalgt utøver du politikk. Det handler om fordeling av goder og byrder for innbyggerne i din kommune. Det innebærer at mål blir satt, prioriteringer ordnet, verdier fordelt og virkemidler valgt og anvendt.

Selskaper eid av kommuner er indirekte politisk styrt. Det vil si at kommunene eier gjennom deltakelse i selskapets eierorgan. Folkevalgte skal derfor ikke utøve ombudsrollen i forhold til kommunale oppgaver som er skilt ut i egne selskaper.

Rent juridisk, utøves eierstyring kun ved deltakelse i møter i selskapets eierorgan; generalforsamlinger for aksjeselskap, representantskap for interkommunale selskaper (IKS), interkommunale politiske råd, og kommunale oppgavefelleskap. For avtalebaserte samarbeid utøves i praksis eierstyring når avtalen lages.

Kommunens eierstyring bør derfor skje i politiske fora og utøves på grunnlag av skriftlige retningslinjer og fastsatte rammer som er vedtatt av de folkevalgte.

Oppnevning av sentrale folkevalgte til eierorganet vil bidra til å forenkle samhandlingen og kommunikasjonen mellom kommunestyret og eierorganet. Ordfører eller andre kommunestyrerepresentanter må gis fullmakt for å kunne stemme på generalforsamling. Medlemmer av et representantskap er valgt av kommunestyret etter kommunelovens regler, og i motsetning til aksjeloven, kan ikke andre møte etter fullmakt. Det bør derfor utnevnes varamedlemmer for representantskapsmedlemmene.

Det vil si at utenom i møter i disse eierarenaene, utøver ikke folkevalgte eierrollen.

Obligatorisk opplæring av folkevalgte

Kommunen bør gjennomføre folkevalgtopplæring innenfor eierskap og selskapsstyring i første del av valgperioden.

Rolleavklaring i selskapsstyring

I eierstyringen er det viktig å skille mellom roller, oppgaver og ansvar. Det er viktig å ha klart for seg hvordan eierstyring utøves gjennom felles forståelse av begrepene:

Folkevalgte i eierrollen	Den enkelte folkevalgte eller partigrupper har ingen direkte instruksjonslinje til selskapet eller representanter i det utøvende eierorganet. Saker som ønskes tatt opp, skal meldes som sak i kommunestyret på ordinær måte. I Røddøys delegeringsreglement er ordfører gitt rollen som representant i generalforsamlinger, når ikke andre er valgt.
Kommunestyret	I enkeltsaker kan kommunestyret instruere sin(e) representant(er) i eierorganet. Dette kan skje ved at representanten melder inn en sak i forkant av formannskaps-/kommunestyremøte, eller ved at ordføreren melder inn en sak tilsvarende.
Kommunens administrasjon	Kommunedirektøren og hans stab har ikke noen formell rolle i eierstyringen utenom kommunedirektørens generelle ansvar for å påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.
Kommunens eget eierorgan	Kommunen kan selv etablere et utvalg, sekretariat eller utpeke én person som ivaretar kommunens samlede eierportefølje. Organet kan operere som sekretær for kommunestyret/formannskapet i eierspørsmål, eller kan, med enkelte unntak, delegeres myndighet til å behandle kommunens eierspørsmål på vegne av kommunestyret.
Utvøvende eierorgan	All eierstyring skjer gjennom eierorganet (representantskap, generalforsamling eller årsmøte). De valgte representantene skal ivareta egen kommunes interesser gjennom aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan. Eierorganet har som formål å sikre at eiers overordnede interesser blir ivaretatt i selskapet, formulere klare mål for selskapet og velge det rette styret.
Styret	Styret er ansvarlig for realisering av eiers mål og skal ivareta selskapets interesse. Styret representerer ikke enkelteierne, men selskapet. Styremedlemmene velges av det utøvende eierorgan, og det er evt. disse som har instruksjonsrett overfor styret og myndighet til å bytte ut styremedlemmer. Styrevervet er personlig, og når særlige forhold foreligger kan styremedlemmer trekke seg fra vervet.

Møter og myndighet

Møter i representantskap og generalforsamling

Møtene i selskapenes eierorganer skal gjennomføres på en måte som gir rom for reell dialog mellom selskapets representanter og eierne. Styret skal i forkant påse at flest mulig kan delta og tilrettelegge for at det blir en effektiv møteplass mellom eierne og styret.

I aksjeselskap og samvirkeforetak må fullmakter være ordnet før møte. Det er ikke mulig å operere med fullmakt i representantskapsmøter. Om et representantskapsmedlem i et ikke kan møte, møter varamedlem.

Møtets varighet settes på forhånd av eierorganets leder, evt. i samråd med styreleder.

Styreleder og daglig leder har plikt til å delta i møtene. Etter aksjeloven skal selskapets revisor delta i generalforsamlingen når de saker som skal behandles, er av en slik art at dette må anses som nødvendig. For øvrig har revisor rett til å delta.

Etter kommuneloven har kontrollutvalget rett til å være til stede i møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer, og skal varsles om disse. Dette gjelder kun selskaper som nevnt i kommuneloven § 23-6 *Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.*

Det enkelte eierorgan behandler saker i tråd med den myndighet som loven har gitt eierorganet.

Dialogmøter

Det skiller mellom møter i eierorganet og dialogmøter (også kalt eiermøter) i AS og IKS. Dialogmøte er en overordnet møteplass mellom selskapet og eierne uten formell beslutningsmyndighet.

Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde.

Styret – gjelder AS og IKS

Antall styremedlemmer

I forbindelse med etablering av selskap eller revisjon av selskapsavtalen/vedtektene, skal antall styremedlemmer vurderes med tanke på eiers behov for å realisere sine mål og sikre selskapets interesser. Selskapets størrelse og kompleksitet vil avgjøre om selskapene har tre, fem eller maksimalt syv eiervalgte styremedlemmer.

Antall medlemmer og ev. varamedlemmer må være nedfelt i selskapsavtaler for IKS. Det er ikke pålagt å ha varamedlemmer til selskapsstyrer. Om styret skal ha varamedlemmer, bør disse velges i rekke. Styret beslutter selv om 1. vara skal inviteres til styremøtene for å sikre kompetanse og kontinuitet.

Kjønnsmessig balanse i styret

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen. I henhold til IKS-loven § 10 er det krav om tilnærmet 40 % kjønnsrepresentasjon i styrene. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet.

Habilitet

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

Inhabilitet inntreffer blant annet når en person antas å ha personlige interesser i utfallet av en sak som skal behandles, og som antas å ha påvirkning på vedkommende sine vurderinger under behandlingen av saken.

At en person er inhabil innebærer at vedkommende ikke kan tilrettelegge saksgrunnlaget eller treffe avgjørelser i en sak. Forvaltningsloven fastslår blant annet at en person er inhabil når han leder eller har en ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling, for et selskap som er part i saken, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken. Ingen kommunalt ansatte eller folkevalgte skal håndtere saker i kommunen som gjelder et selskap der de selv er styremedlem. Dette gjelder uansett om selskapet er privat eid eller helt eller delvis offentlig eid.

Inhabilitet kan også oppstå for styremedlemmer, slik at de blir inhabile til å behandle en sak i selskapets styre. Dette er regulert i den enkelte selskapslov.

Valgkomité

Det er eiers ansvar å sørge for en styresammensetning og overordnet styringsramme som er tilpasset selskapets formål og eierens forvaltningsverdier. KS anbefaler at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene. Styret skal gjenspeile og representere selskapets behov og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret inneha faglig innsikt og ha en interesse for selskapets formål.

Til kommunalt eide selskaper bør det brukes valgkomitee. Det er selskapets eierorgan som oppnevner valgkomiteen og medlemmene av valgkomiteen fremmer forslag til styremedlemmer for selskapets eierorgan som formelt velger styremedlemmene. Valgkomiteen bør følge noen retningslinjer for sitt arbeid. Disse retningslinjene vedtas av selskapets utøvende eierorgan.

Styrehonorar

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding hvert fjerde år ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Styremedlemmer bør ikke påta seg særskilte oppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. Det anbefales at styremedlemmer ikke omfattes av selskapets incentiv-/bonusordninger, da dette vil kunne påvirke deres uavhengighet. Godtgjørelsen bør reflektere styrets økonomiske og strafferettslige ansvar, i tillegg til kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Dette innebærer at honorar i selskaper som opererer i et marked og hvor det er betydelig risiko, bør reflektere dette ansvaret. Generelt bør styreleder godtgjøres høyere enn styremedlemmene. Det anbefales at selskapene gjør en konkret vurdering av behovet for styreforsikring for styremedlemmene. Forsikringen gjelder det økonomiske ansvaret, ikke det strafferettslige.

Styrers ansvar

Kompetanse

For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret anbefales det at styret etablerer følgende rutiner:

- Fastsetter styreinstruks og instruks for daglig leder med særlig vekt på en klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Foretar en egenevaluering hvert år.
- Vurderer behovet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.
- Gjennomfører egne styreseminarer om roller, ansvar og oppgaver.
- Fastsetter en årlig plan, herunder møteplan, for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Gir en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.

Etikk

Det er viktig at selskaper som Rødøy er eier av eller medeier i, jobber med etiske retningslinjer for styret og de ansatte, slik at selskapets etiske profil forankres i bedriftskulturen.

Styret plikter å sette etikk på dagsorden i styret og i selskapet. Hvilke etiske valg og dilemmaer som er aktuelle, vil variere fra selskap til selskap. Styret skal gi en vurdering av mulige dilemmaer i sin selskapsstrategi. En naturlig del av arbeidet med etikk er gjennomgang av selskapets varslingsrutiner. Målsettingen er å sikre en felles oppfatning av gråsoner selskapet kan operere i og hvilke valg selskapet og de ansatte da bør ta.

Korrupsjon

Rødøy forventer at selskaper de deltar i har nulltoleranse mht. korrupsjon. Strengt krav til åpenhet og offentlighet er et effektivt virkemiddel mot korrupsjon. Kommunen er opptatt av at selskaper hvor de har eierinteresser, er åpne om dilemmaer knyttet til korrupsjon, interessekonflikter og inhabilitet.

Miljø og klima

Rødøy forventer at selskapene tar miljøansvar. Styret skal prioritere langsiktige og bærekraftige miljøløsninger i selskapets utøvelse av tjenester så vel som organisering. Mål, gjennomføring og evaluering av miljøarbeidet må være klart angitt. Selskapenes arbeid med miljøspørsmål må skje systematisk og dekke hele verdikjeden i virksomheten.

Selskaper og foretak hvor Rødøy har eierinteresser er ulike hva gjelder påvirkning på det ytre miljø. Dette vil nødvendigvis påvirke hvor omfattende rutiner og systemer de ulike selskapene må utvikle for å sikre at virksomheten tar nødvendige miljøhensyn. Alle selskapene bør miljøsertifiseres.

Samfunnsansvar

Kommunalt eide selskaper er opprettet for å ivareta et samfunnsansvar og for å levere grunnleggende tjenester til innbyggerne. Omgivelsene har forventninger om samfunnsansvarlig eierskap og samfunnsansvarlig drift, hvor ansvaret går ut over kortsiktig profitt. Det forventes at alle selskapene tar et slikt samfunnsansvar og utvikler egne holdninger til forhold som bl.a. etikk, forebygging av korrupsjon, miljø, likestilling og integrering.

For selskaper er det styret som har ansvar for ivaretagelse av selskapets samfunnsansvar. Det forventes derfor at styrene i de enkelte selskapene tar samfunnsansvar, og at dette er integrert i selskapenes virksomhet og strategier.

Registrering av styreverv

Alle folkevalgte og ledere i kommunen som påtar seg styreverv bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

Meroffentlighet

Det skal være åpenhet knyttet til Rødøys eierstyring, basert på prinsippet om meroffentlighet.

Styreevaluering

Egenevaluering av styrets arbeid gir styremedlemmene økt bevissthet om oppgaver, roller, myndighet og ansvar. Styreleder bør ta initiativ til styreevaluering én gang i året.

Styret bør evaluere daglig leder, og daglig leder bør gis mulighet til å evaluere styret.

Informasjonsansvar

Selskapene skal gjøre offentlige rapporter, meldinger og andre relevante dokumenter tilgjengelige på sine hjemmesider.

Minst en gang hver kommunestyreperiode bør selskapet møte i kommunestyret og orientere om virksomheten. Et egnet tidspunkt for informasjon om selskapet kan være når eierstrategien for dette selskapet skal opp til høring.

Evaluering, revisjon og kontroll

Evaluering av eierstyring

Eierorganet og styret skal i hver kommunestyreperiode evaluere eierstyringen.

Selskaps- og eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal føre tilsyn med det kommunale eierskapet. Kommuneloven § 23-4 sier at kontrollutvalget skal kontrollere at de som utøver kommunens eierinteresser gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak, og anerkjente prinsipper for eierstyring.

For alle selskapsformer har kontrollutvalget rett til innsyn i opplysninger som er nødvendige for sin kontroll. For andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen har kontrollutvalget rett til innsyn i den grad det er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

Oversikt over kommunens eierinteresser

Interkommunale selskaper

Helgeland avfallsforedling

Organisasjonsnummer:

971 140 496

Selskapets formål:

HAF skal være et selskap med høy kompetanse innen behandling av avfall og skal til enhver tid være pådriver og utvikler av gode løsninger innen avfallsbehandling. (m.m.)

Kommunens formål med eierskapet:

Få utført renovasjonstjenester og avfallsbehandling på en kostnadseffektiv måte.

Eierandel:

9,52%

Andre eiere:

Hemnes Kommune, Lurøy Kommune, Nesna Kommune, Rana Kommune, og Træna kommune

Nøkkeltall 2019 i kroner:

Driftsinntekter	79 352 000
Driftsresultat	2 413 000
Ordinært resultat	882 000
Sum eiendeler	114 358 000

Aksjeselskaper

Rødøy produkter AS

Organisasjonsnummer:

991 377 654

Selskapets formål:

Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Kommunens formål med eierskapet:

Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser. Pågående samarbeidsprosjekt med VTA-bedrifter i Salten bør følges opp.

Eierandel:

100%

Andre eiere:**Nøkkeltall 2019 i kroner:**

Driftsinntekter	2 086 000
Driftsresultat	280 000
Ordinært resultat	273 000
Sum eiendeler	641 000

Rødøy utleiebygg AS

Selskapets formål:

Eie, drift og utleie av fast eiendom og annet som naturlig faller sammen med dette.

Kommunens formål med eierskapet:

Kommunens gikk inn på eiersiden som et næringsutviklingstiltak, og for å sikre støtte til byggingen. Kommunen leier deler av bygget og har interesse av framtidig utvikling.

Eierandel:

40,374%

Andre eiere:

Helgeland Sparebank, Odd Rossvoll, Oleiv Rossvoll Jan og Bjørn Rossvoll, Oso Maritim AS

Nøkkeltall 2019 i kroner:

Driftsinntekter	765 000
Driftsresultat	207 000
Ordinært resultat	-63 000
Sum eiendeler	4 595 000

*Helgeland reiseliv AS***Organisasjonsnummer:**

997 877 047

Selskapets formål:

Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene, samt hva hermed står i forbindelse.

Kommunens formål med eierskapet:

Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene. Driver markedsføring av kommunen og reiselivsbedrifter i kommunen i turistkontorene og på nett.

Eierandel:

2,79%

Andre eiere:

Kommunene på Helgeland

Nøkkeltall 2019 i kroner:

Driftsinntekter	13 355 000
Driftsresultat	523 000
Ordinært resultat	560 000
Sum eiendeler	5 830 000

*Kommunekraft AS***Organisasjonsnummer:**

866 818 452

Selskapets formål:

Formidle aksjeeiernes disponible kraft, herunder konsesjonskraft, og drive annen virksomhet tilknyttet slik formidling.

Kommunens formål med eierskapet:

Få best mulig betingelser på salg av kraft. Kommunekraft eies av LVK, primære medlemskommuner, og fylkeskommuner.

Eierandel:

0,31%

Andre eiere:

Landssammenslutninga Av Vasskraftkommunar (56,875%), Andre kraftkommuner med 0,31% hver

Nøkkeltall 2019 i kroner:

Driftsinntekter	2 000 000
Driftsresultat	392 000
Ordinært resultat	397 000
Sum eiendeler	2 727 000

Administrative vertskommunesamarbeid etter KML 2018 § 20-2

Barnevern

Formål:

Bodø kommune skal ha ansvar for og oppfølging av barneverntjenester etter lov om barneverntjenester

Andre deltakere:

Bodø, Gildeskål, Hamarøy, Steigen, Værøy og Røst

Vertskommune:

Bodø

Interkommunal akuttberedskap barnevern Salten

Formål:

Lovpålagt beredskap i barnevernet.

Andre eiere/deltakere

Bodø, Gildeskål, Hamarøy, Steigen, Værøy

Vertskommune:

Bodø

IKT drift og digitalisering Bodø-Rødøy

Formål:

Drift av IKT-infrastruktur og software, felles avtaler om nettverkstjenester mv.

Andre eiere/deltakere

Bodø

Vertskommune:

Bodø

Kommunepsykolog Lurøy-Rødøy-Træna

Formål:

Felles kommunepsykolog for arbeid med psykisk helse og rus.

Andre eiere/deltakere

Lurøy, Træna

Vertskommune:

Lurøy

Krisesenteret i Salten

Formål:

Sikre at kvinner, menn og barn som utsettes for vold eller trusler om vold i nære relasjoner får ett godt og helhetlig krisesentertilbud i form av botilbud, dagtilbud og døgnåpen krisetelefon.

Andre eiere/deltakere

Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Lurøy, Meløy, Røst, Saltdal, Steigen, Sørfold, Værøy

Vertskommune:

Bodø

PPT Rana

Formål:

Spesialpedagogiske tjenester iht opplæringsloven og lov om private skoler.

Andre eiere/deltakere

Rana, Hemnes, Nesna

Vertskommune:

Rana

Kommunale oppgavefelleskap etter KML 2018 § 19

RKK Salten

Formål:

Opplæring og kompetanseutvikling på oppdrag fra i hovedsak kommunene. Tar også oppdrag for fylkeskommunen, statsforvalteren og KS.

Andre eiere/deltakere

Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy

Salten kontrollutvalgsservice

Formål:

Sekretariat for kommunenes kontrollutvalg.

Andre eiere/deltakere

Bodø, Meløy, Gildeskål, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy

Interkommunale samarbeid etter KML 1992 § 27

IUA Salten

Formål:

Beredskap mot akutt forurensning

Andre eiere/deltakere

Bodø, Gildeskål, Beiarn, Fauske, Saltdal, Sørfold

Interkommunalt arkivsamarbeid Nordland (IKAN)

Formål:

Ivaretar arkivfaglige oppgaver for eierne.

Andre eiere/deltakere

Alstahaug, Beiarn, Bindal, Bodø, Brønnøy, Bø, Dønna, Evenes, Fauske, Flakstad, Gildeskål, Grane, Hadsel, Hamarøy, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Lødingen, Meløy, Moskenes, Narvik, Nesna, Rana, Rødøy, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Sømna, Sørfold, Træna, Vefsn, Vega, Vevelstad, Værøy, Øksnes

Salten Regionråd

Formål:

Regionrådsfunksjoner. Regionrådet har tre «permanente tiltak og et AS. Regionrådet er under omdanning til interkommunalt politisk råd etter kommuneloven § 18.

Andre eiere/deltakere

Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Saltdal, Steigen, Sørfold

Permanente tiltak og AS:

Salten friluftsråd

Formål: å øke forståelsen for friluftslivets betydning, arbeide for bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet samt å sikre og utvikle regionens friluftsmuligheter.

Salten kultursamarbeid

Formål: Salten Kultursamarbeid skal i samarbeid med medlemskommunene, andre offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner arbeide for at: Salten skal være en samlet kulturregion der tradisjon og tilhørighet, sammen med opplevelse og utvikling, er bærende elementer.

Felles Ansvar i Salten

Felles ansvar i Salten er et kriminalforebyggende tiltak. Vi koordinerer tverrfaglig etatssamarbeid rundt ungdommer som har begått lovbrudd eller som har en bekymringsfull atferdsproblematikk.

Salten Invest AS

Formål: å foreta kommersielt motiverte investeringer i en tidlig fase i nyskapende bedrifter i Salten, basert på muligheten for avkastning. Selskapet skal også kunne investere i såkornfond. Selskapet skal ikke investere i rene eiendomsselskaper.

Avtalebaserte samarbeid

110-sentralen i Salten Brann IKS

Formål:

110 nødmeldetjeneste.

Andre eiere/deltakere

Bodø, Narvik, Sømna, Brønnøy, Vega, Vevelstad, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Dønna, Nesna, Hemnes, Rana, Lurøy, Træna, Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Lødingen, Evenes, Røst, Værøy, Flakstad, Vestvågøy, Vågan, Hadsel, Bø, Øksnes, Sortland, Andøy, Moskenes, Gratangen

Geodatasamarbeid Polarsirkelen

Formål:

Samarbeid for å etablere digitale planer, herunder synkronisering av geodata, temadata og plandata. Innføring av forvaltningssystem for sentral kartdatabase og kartløsning på internett.

Andre eiere/deltakere

Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Træna

Helgeland Driftsassistanse VA (HEVA)

Formål:

At vannforsynings- og avløpsanlegg bygges og drives ut fra forskriftsmessige krav og næringslivets/befolkningens behov, faglig utvikling, og best mulig felles utnyttelse av ressurser innefor VA-sektoren i medlemskommunene.

Andre eiere/deltakere

Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Nesna, Rana, Sømna, Træna, Vefsn, Vega, Vevelstad,

Veterinærvaktområde Meløy

Formål:

Lovpålagt veterinærvakt.

Andre eiere/deltakere

Meløy, Gildeskål

Ettervernsteam rus og psykisk helse Salten

Formål:

Ettervern for brukere etter opphold i institusjon eller fengsel.

Andre eiere/deltakere

Fauske, Saltdal, Sørfold, Beiarn, Gildeskål, Meløy, Steigen, Hamarøy

Rana legevaktsentral

Formål:

Felles legevaktsentral for 116117.

Andre eiere/deltakere

Rana, Hemnes, Lurøy, Træna

Grunnskole og barnehage Rødøy-Meløy

Formål:

Meløy kjøper grunnskole tjenester og barnehageplasser for et mindre antall elever i Rødøy kommune.

Andre eiere/deltakere

Meløy

Grunnskole og barnehage Rødøy-Lurøy

Formål:

Gjelder samarbeid på Nesøya, der Lurøy kjøper grunnskole- og barnehageplasser fra Rødøy.

Andre eiere/deltakere

Lurøy

Kommuneoverlege

Formål:

Bodø kommune skal ha ansvar for kommuneoverlegefunksjoner i Rødøy

Andre eiere/deltakere:

Bodø

IKT-samarbeid Hemnes

Formål:

Felles serverpark i Hemnes, felles fagprogrammer og linje til Norsk Helsenett.

Andre eiere/deltakere

Hemnes, Nesna, Træna, Lurøy, Rødøy, Hattfjelldal, Grane

Skjærgårdbiblioteket Ytre Helgeland

Formål:

Driver felles tjenesteutvikling og utnytter kompetanse på tvers, har regional bibliotekplan som er vedtatt i kommunestyrene. Bibliotekarene har faste møter.

Andre eiere/deltakere

Alstahaug, Herøy, Dønna, Leirfjord, Lurøy, Træna, Nesna

Eierstrategimelding Rødøy

Innledning

Formålet med denne eierskapsmeldingen er å gi en oversikt over bedriftene kommunen har eierandeler i og hvordan kommunen forvalter sine eierinteresser. Enhver eier bør ha et klart formål med å investere i eller etablere et selskap. Selskapets formål og forretningsidé, strategi, utvikling og fremtid bør være gjennomtenkt. Når dette er klart, bør fokus settes på valg av styre, og dermed på valg av den kompetansen det er behov for. Styret kan sammensettes av folkevalgte og ikke-folkevalgte (folk med spesiell kompetanse). Når styrets sammensetning er klar, må eieren definere sine forventninger til styret gjennom informasjon, samspill og rådgivning.

Kommuner kan velge å skille ut deler av driften i egne selskaper, først og fremst som enten aksjeselskaper eller interkommunale selskaper. Dette medfører en endring i hvordan kommunestyret har mulighet til å styre virksomheten. Selskapenes ledende organer skal ha betydelig grad av frihet til å drive virksomheten, og både lover og normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunen som eier bør involvere seg i disse selskapene. Kommunestyret har likevel det overordnede ansvaret for hele kommunens virksomhet, også den delen som drives i kommunaleide selskap.

Rødøy kommune har eierandeler i ett interkommunalt selskap og seks aksjeselskaper. To av aksjeselskapene har ikke noe med kommunens drift å gjøre, men kommunen har eierandeler som følge av at aksjer ble kjøpt som næringsutviklingstiltak. For Rødøy Produkter AS er det tidligere utarbeidet egen eierskapsmelding, og for Helgeland Avfallsforedling IKS er arbeidet igangsatt.

Eierskapsmeldingen er et politisk styringsdokument. Eierskapsmeldingen skal også bidra til økt bevissthet rundt kommunens eierrolle, og være et nyttig verktøy for de folkevalgte. I en oppdatert eierskapsmelding kan det også være ønskelig å inkludere økonomiske nøkkeltall fra de enkelte selskapene. Salten regionråd har vedtatt «Felles strategi for samarbeid og eierstyring». Hovedinnholdet i denne eierstrategimeldinga er hentet fra det ovennevnte.

Prinsipper for god eierstyring og selskapskontroll

Rødøy kommunes etiske regler ble vedtatt 26. april 2016 og den generelle regelen lyder:

Rødøy kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. Representanter for Rødøy kommune skal arbeide for fellesskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak. Vi skal utføre våre oppgaver og opptre på en måte som fremmer kommunens omdømme og skaper tillit i befolkningen. Vi må ikke oppføre oss på en måte som bringer kommunen i miskreditt.

Disse retningslinjene ligger som bakgrunn for alt kommunen og dens folkevalgte representanter foretar seg, inkludert hvordan man forvalter eierskapet i kommunalt eide og delvis eide selskaper.

Det er viktig å opprettholde god folkevalgt styring over kommunal eide selskaper. KS definerer fire standarder for god folkevalgt styring i heftet «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll»:

1. **Pålitelig styre** – Innbyggerne skal ha tillit til at de behandles likt, og etter spillereglene, i de kommunale beslutningsprosessene.
2. **Ansvarlig styre** – Kommunen skal sørge for at innbyggerne har tilstrekkelig informasjon til å følge med i politikken og stille de styrende til ansvar
3. **Borgernært styre** – Det skal være etablerte kanaler for innbyggermedvirkning i beslutningsprosessene, også der det ikke er lovpålagt.
4. **Effektivt styre** – Det skal være ryddige forhold i den politiske styringen av administrasjonen, og kommunen skal levere resultater innbyggere og folkevalgte er tilfreds med.

Selskapsstyring

Rødøys rutiner og prosedyrer for eierstyring er i stor grad hentet fra Salten regionråds «Felles strategi for samarbeid og eierstyring» og fra KS' 21 anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll i ovennevnte hefte, som er lagt til grunn der det er forskjeller fra Salten regionråds dokument.

Folkevalgt og eierrollen

Kommunalt eide selskaper utfører viktige samfunnsmessige tjenester og forvalter betydelig kapital og infrastruktur. Det er viktig at folkevalgte er bevisst sin rolle som eier, for det er gjennom eierstyringen kommuner har mulighet til å påvirke selskapers rammer og handlingsrom.

Som folkevalgt utøver du politikk. Det handler om fordeling av goder og byrder for innbyggerne i din kommune. Det innebærer at mål blir satt, prioriteringer ordnet, verdier fordelt og virkemidler valgt og anvendt.

Selskaper eid av kommuner er indirekte politisk styrt. Det vil si at kommunene eier gjennom deltakelse i selskapets eierorgan. Folkevalgte skal derfor ikke utøve ombudsrollen i forhold til kommunale oppgaver som er skilt ut i egne selskaper.

Rent juridisk, utøves eierstyring kun ved deltakelse i møter i selskapets eierorgan; generalforsamlinger for aksjeselskap, representantskap for interkommunale selskaper (IKS) eller årsmøter for samvirkeforetak.

Kommunens eierstyring bør derfor skje i politiske fora og utøves på grunnlag av skriftlige retningslinjer og fastsatte rammer som er vedtatt av de folkevalgte.

Oppnevning av sentrale folkevalgte til eier- organet vil bidra til å forenkle samhandlingen og kommunikasjonen mellom kommunestyret og eierorganet. Ordfører eller andre kommunestyrerepresentanter må gis fullmakt for å kunne stemme på generalforsamling. Medlemmer av et representantskap (IKS) er valgt av kommunestyret etter kommunelovens regler, og i motsetning til aksjeloven, kan ikke andre møte etter fullmakt. Det bør derfor utnevnes vara-medlemmer for representantskapsmedlemmene.

Det vil si at utenom i møter i disse eierarenaene, utøver ikke folkevalgte eierrollen.

Obligatorisk opplæring av folkevalgte

Kommunen bør gjennomføre folkevalgtopplæring innenfor eierskap og selskapsstyring i første del av valgperioden.

Rolleavklaring i selskapsstyring¹

I eierstyringen er det viktig å skille mellom roller, oppgaver og ansvar. Det er viktig å ha klart for seg hvordan eierstyring utøves gjennom felles forståelse av begrepene:

Folkevalgte i eierrollen	Den enkelte folkevalgte eller partigrupper har ingen direkte instruksjonslinje til selskapet eller representanter i det utøvende eierorganet. Saker som ønskes tatt opp, skal meldes som sak i kommunestyret på ordinær måte..
Kommunestyret	I enkeltsaker av prinsipiell eller av stor betydning, kan kommunestyret som kollegium og/eller formannskap instruere sin(e) representant(er) i eierorganet. Dette kan skje ved at representanten melder inn en sak til kommunens eget eierorgan i forkant av formannskaps-/kommunestyremøte eller at kommunens eget eierorgan melder saken inn etter forutgående samtale med representanten(e).
Kommunens administrasjon	Rådmannen og hennes/hans stab har ikke noen formell rolle i eierstyringen utenom rådmannens generelle ansvar for å påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Dersom formålet med selskapet er rene driftsoppgaver er det ingen ting i veien for at administrasjonen sitter i eierorganet.
Kommunens eget eierorgan	Kommunen kan selv etablere et utvalg, sekretariat eller utpeke én person som ivaretar kommunens samlede eierportefølje. Organet kan operere som sekretær for kommunestyret/formannskap i eierspørsmål, eller kan delegeres myndighet til å behandle kommunens eierspørsmål på vegne av kommunestyret, med enkelte unntak.
Utvøvende eierorgan	All eierstyring skjer gjennom eierorganet (representantskap, generalforsamling eller årsmøte). De valgte representantene skal ivareta egen kommunes interesser gjennom aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan. Eierorganet har som formål å sikre at eiers overordnede interesser blir ivaretatt i selskapet, formulere klare mål for selskapet og velge det rette styret.
Styret	Styret er ansvarlig for realisering av eiers mål og skal ivareta selskapets interesse. Styret representerer ikke enkelteierne, men selskapet. Styremedlemmene velges av det utøvende eierorgan, og det er ev. disse som har instruksjonsrett overfor styret og myndighet til å bytte ut styremedlemmer. Styrevervet er personlig og når særlige forhold foreligger kan styremedlemmer trekke seg fra vervet.

¹ Ny kommunelov trer i kraft ved konstituerende kommunestyremøte etter valget i 2019. Enkelte lovendringer vil påvirke folkevalgtes rolle i eierstyring.

Møter og myndighet

Møter i representantskap og generalforsamling

Møtene i selskapenes eierorganer skal gjennomføres på en måte som gir rom for reell dialog mellom selskapets representanter og eierne. Styret skal i forkant påse at flest mulig kan delta og tilrettelegge for at det blir en effektiv møteplass mellom eierne og styret.

I aksjeselskap og samvirkeforetak må fullmakter være ordnet før møte. Det er ikke mulig å operere med fullmakt i IKS. Om et representantskapsmedlem i et IKS ikke kan møte, møter varamedlem.

Møtets varighet settes på forhånd av eierorganets leder i samråd med styreleder.

Styreleder og daglig leder har plikt til å delta i møtene. Etter aksjeloven skal selskapets revisor delta i generalforsamlingen når de saker som skal behandles, er av en slik art at dette må anses som nødvendig. For øvrig har revisor rett til å delta. Det legges til grunn at revisor deltar i de ordinære møter i selskapenes eierorgan.

Det enkelte eierorgan behandler saker i tråd med den myndighet som loven har gitt eierorganet.

Dialogmøter

Det skiller mellom møter i eierorganet og dialogmøter (også kalt eiermøter). Dialogmøte er en overordnet møteplass mellom selskapet og eierne uten formell beslutningsmyndighet.

Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde.

Styret

Antall styremedlemmer

I forbindelse med etablering av selskap eller revisjon av selskapsavtalen/vedtektene, skal antall styremedlemmer vurderes med tanke på eiers behov for å realisere sine mål og sikre selskapets interesser. Selskapets størrelse og kompleksitet vil avgjøre om selskapene har 3, 5 eller maksimalt 7 eiervalgte styremedlemmer.

Antall medlemmer og ev. varamedlemmer må være nedfelt i selskapsavtaler for IKS. Det er ikke pålagt å ha varamedlemmer til selskapsstyrer. Om styret skal ha varamedlemmer, bør disse velges i rekke. Styret beslutter selv om 1. vara skal inviteres til styremøtene for å sikre kompetanse og kontinuitet.

Kjønnsmessig balanse i styret

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen. I henhold til IKS-loven § 10 er det krav om tilnærmet 40 % kjønnsrepresentasjon i styrene. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet.

Habilitet

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styrer i selskaper.

Inhabilitet inntreer blant annet når en person antas å ha personlige interesser i utfallet av en sak som skal behandles, og som antas å ha påvirkning på vedkommende sine vurderinger under behandlingen av saken.

At en person er inhabil innebærer at ved- kommende ikke kan tilrettelegge saksgrunnlaget eller treffe avgjørelser i en sak. Forvaltningsloven fastslår blant annet at en person er inhabil når han leder eller har en ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling, for et selskap som er part i saken, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken. Ingen kommunalt ansatte eller folkevalgte skal håndtere saker i kommunen som gjelder et selskap der de selv er styremedlem. Dette gjelder uansett om selskapet er privat eid eller helt eller delvis offentlig eid.

Inhabilitet kan også oppstå for styremedlemmer, slik at de blir inhabile til å behandle en sak i selskapets styre. Dette er regulert i den enkelte selskapslov.

Valgkomité

Det er eiers ansvar å sørge for en styresammensetning og overordnet styringsramme som er tilpasset selskapets formål og eierens forvaltningsverdier. KS anbefaler at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene. Styret skal gjenspeile og representere selskapets behov og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret inneha faglig innsikt og ha en interesse for selskapets formål.

Til kommunalt eide selskaper bør det brukes valgkomite. Det er selskapets eierorgan som oppnevner valgkomiteen og medlemmene av valgkomiteen fremmer forslag til styremedlemmer for selskapets eierorgan som formelt velger styremedlemmene. Valgkomiteen bør følge noen retningslinjer for sitt arbeid. Disse retningslinjene vedtas av selskapets utøvende eierorgan.

Styrehonorar

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding hvert fjerde år ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Styremedlemmer bør ikke påta seg særskilte oppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. Det anbefales at styremedlemmer ikke omfattes av selskapets incentiv-/bonusordninger, da dette vil kunne påvirke deres uavhengighet. Godtgjørelsen bør reflektere styrets økonomiske og strafferettslige ansvar, i tillegg til kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Dette innebærer at honorar i selskaper som opererer i et marked og hvor det er betydelig risiko, bør reflektere dette ansvaret. Generelt bør styreleder godtgjøres høyere enn styremedlemmene. Det anbefales at selskapene gjør en konkret vurdering av behovet for styreforsikring for styremedlemmene. Forsikringen gjelder det økonomiske ansvaret, ikke det strafferettslige.

Styrsers ansvar

Kompetanse

For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret anbefales det at styret etablerer følgende rutiner:

- Fastsetter styreinstruks og instruks for daglig leder med særlig vekt på en klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Foretar en egevaluering hvert år.
- Vurderer behovet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.

- Gjennomfører egne styreseminarer om roller, ansvar og oppgaver.
- Fastsetter en årlig plan, herunder møteplan, for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Gir en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.

Etikk

Det er viktig at selskaper som Røddøy er eier av eller medeier i, jobber med etiske retningslinjer for styret og de ansatte, slik at selskapets etiske profil forankres i bedriftskulturen.

Styret plikter å sette etikk på dagsorden i styret og i selskapet. Hvilke etiske valg og dilemmaer som er aktuelle, vil variere fra selskap til selskap. Styret skal gi en vurdering av mulige dilemmaer i sin selskapsstrategi. En naturlig del av arbeidet med etikk er gjennomgang av selskapets varslingsrutiner. Målsettingen er å sikre en felles oppfatning av gråsoner selskapet kan operere i og hvilke valg selskapet og de ansatte da bør ta.

Korrupsjon

Røddøy forventer at selskaper de deltar i har nulltoleranse mht. korrupsjon. Strengt krav til åpenhet og offentlighet er et effektivt virkemiddel mot korrupsjon. Kommunen er opptatt av at selskaper hvor de har eierinteresser, er åpne om dilemmaer knyttet til korrupsjon, interessekonflikter og inhabilitet.

Miljø og klima

Røddøy forventer at selskapene tar miljøansvar. Styret skal prioritere langsiktige og bærekraftige miljøløsninger i selskapets utøvelse av tjenester så vel som organisering. Mål, gjennomføring og evaluering av miljøarbeidet må være klart angitt. Selskapenes arbeid med miljøspørsmål må skje systematisk og dekke hele verdikjeden i virksomheten.

Selskaper og foretak hvor Røddøy har eierinteresser er ulike hva gjelder påvirkning på det ytre miljø. Dette vil nødvendigvis påvirke hvor omfattende rutiner og systemer de ulike selskapene må utvikle for å sikre at virksomheten tar nødvendige miljøhensyn. Alle selskapene bør miljøsertifiseres. Grønne innkjøp bør gjennomføres etter anskaffelsesregelverket.

Samfunnsansvar

Kommunalt eide selskaper er opprettet for å ivareta et samfunnsansvar og for å levere grunnleggende tjenester til innbyggerne. Eierstyring er viktig for å kombinere innbyggernes behov og samfunnets verdier med effektivitet og lønnsomhet. Omgivelsene har forventninger om samfunnsansvarlig eierskap og samfunnsansvarlig drift, hvor ansvaret går ut over kortsiktig profitt. Det forventes at alle selskapene tar et slikt samfunnsansvar og utvikler egne holdninger til forhold som bl.a. etikk, forebygging av korrupsjon, miljø, likestilling og integrering.

For selskaper er det styret som har ansvar for ivaretagelse av selskapets samfunnsansvar. Det forventes derfor at styrene i de enkelte selskapene tar samfunnsansvar, og at dette er integrert i selskapenes virksomhet og strategier.

Registrering av styreverv

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

Meroffentlighet

Det skal være åpenhet knyttet til Røddøys eierstyring, basert på prinsippet om meroffentlighet.

Styreevaluering

Egenevaluering av styrets arbeid gir styremedlemmene økt bevissthet om oppgaver, roller, myndighet og ansvar. Styreleder bør ta initiativ til styreevaluering én gang i året.

Styret bør evaluere daglig leder, og daglig leder bør gis mulighet til å evaluere styret.

Informasjonsansvar

Selskapene skal gjøre offentlige rapporter, meldinger og andre relevante dokumenter tilgjengelige på sine hjemmesider.

Minst en gang hver kommunestyreperiode bør selskapet møte i kommunestyret og orientere om virksomheten. Et egnet tidspunkt for informasjon om selskapet kan være når eierstrategien for dette selskapet skal opp til høring.

Evaluering, revisjon og kontroll

Evaluering av eierstyring

Eierorganet og styret skal i hver kommunestyreperiode evaluere eierstyringen.

Selskaps- og eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal føre tilsyn med det kommunale eierskapet. Forskrift om kontrollutvalg (§ 14) hjemler at utvalget plikter å påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser og om eierinteressene utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Oversikt over kommunens eierinteresser

Interkommunale selskaper

Helgeland avfallsforedling

Organisasjonsnummer:

971 140 496

Selskapets formål:

HAF skal være et selskap med høy kompetanse innen behandling av avfall og skal til enhver tid være pådriver og utvikler av gode løsninger innen avfallsbehandling. (m.m.)

Kommunens formål med eierskapet:

Få utført renovasjonstjenester og avfallsbehandling på en kostnadseffektiv måte.

Eierandel:

9,52%

Andre eiere:

Hemnes Kommune, Lurøy Kommune, Nesna Kommune, Rana Kommune, og Træna kommune

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	63 659 000
Driftsresultat	2 620 000
Ordinært resultat	2 029 000
Sum langsiktig gjeld	96 199 000
Sum kortsiktig gjeld	15 078 000
Sum egenkapital og gjeld	123 288 000

Aksjeselskaper

Rødøy produkter AS

Organisasjonsnummer:

991 377 654

Selskapets formål:

Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Kommunens formål med eierskapet:

Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser. Pågående samarbeidsprosjekt med VTA-bedrifter i Salten bør følges opp.

Eierandel:

100%

Andre eiere:**Nøkkeltall 2017 i kroner:**

Driftsinntekter	1 569 000
Driftsresultat	401 000
Ordinært resultat	-179 000
Sum langsiktig gjeld	294 000
Sum kortsiktig gjeld	298 000
Sum egenkapital og gjeld	533 000

Rødøy utleiebygg AS

Selskapets formål:

Eie, drift og utleie av fast eiendom og annet som naturlig faller sammen med dette.

Kommunens formål med eierskapet: Kommunens gikk inn på eiersiden som et næringsutviklingstiltak, og for å sikre støtte til byggingen.

Eierandel:

40,374%

Andre eiere:

Helgeland Sparebank, Odd Rossvoll, Oleiv Rossvoll Jan og Bjørn Rossvoll, Oso Maritim AS

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	690 000
Driftsresultat	204 000
Ordinært resultat	109 000
Sum langsiktig gjeld	1 379 000
Sum kortsiktig gjeld	139 000
Sum egenkapital og gjeld	1 470 000

Helgeland reiseliv

Organisasjonsnummer:

997 877 047

Selskapets formål:

Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene, samt hva hermed står i forbindelse.

Kommunens formål med eierskapet:

Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene. Driver markedsføring av kommunen og reiselivsbedrifter i kommunen i turistkontorene og på nett.

Eierandel:

2,79%

Andre eiere:

Kommunene på Helgeland

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	13 111 000
Driftsresultat	-554 000
Ordinært resultat	-543 000
Sum langsiktig gjeld	0
Sum kortsiktig gjeld	2 040 000
Sum egenkapital og gjeld	4 330 000

Kommunekraft AS

Organisasjonsnummer:

866 818 452

Selskapets formål:

Formidle aksjeeiernes disponible kraft, herunder konsesjonskraft, og drive annen virksomhet tilknyttet slik formidling.

Kommunens formål med eierskapet:

Få best mulig betingelser på salg av kraft. Kommunekraft eies av LVK, primære medlemskommuner, og fylkeskommuner.

Eierandel:

0,31%

Andre eiere:

Landssammenslutninga Av Vasskraftkommunar (56,875%), Andre kraftkommuner med 0,31% hver

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	2 057 000
Driftsresultat	-188 000
Ordinært resultat	-185 000
Sum langsiktig gjeld	0
Sum kortsiktig gjeld	140 000
Sum egenkapital og gjeld	1 910 000

Nord-Reker AS

Organisasjonsnummer:

962 136 583

Selskapets formål:

Mottak, bearbeidelse, markedsføring og salg av reker samt produksjon og handel med andre næringsmidler.

Kommunens formål med eierskapet:

Kommunens kjøpte seg inn som et næringsutviklingstiltak. Kommunen bør stille aksjene til disposisjon.

Eierandel:

5,26%

Andre eiere:

Bodil Johansen Holmen, Kvarøy fiskeoppdrett A/S, Steinar Ola Johansen, Lurøy kommune, Andre (19,979%)

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	5 866 000
Driftsresultat	-50 000
Ordinært resultat	-133 000
Sum langsiktig gjeld	1 104 000
Sum kortsiktig gjeld	1 289 000
Sum egenkapital og gjeld	3 712 000

Rødøy Slip og Marina AS

Organisasjonsnummer:

986 935 800

Selskapets formål:

Å foreta reparasjoner, ombygging, vedlikehold og bygging av båter og produksjon av produkter som er naturlig forbundet med verkstedets lokalitet og kapasitet.

Kommunens formål med eierskapet:

Kommunens kjøpte seg inn som et næringsutviklingstiltak. Det er ikke lenger drift i selskapet, og avvikling bør iverksettes, eller kommunens aksjer stilles til disposisjon.

Eierandel:

12,5%

Andre eiere:

Rødøy Elektro AS, Aksel Owe Olsen, Trond Hansen, Bomek consulting AS, Andre (38%)

Nøkkeltall 2017 i kroner:

Driftsinntekter	2 493 000
Driftsresultat	147 000
Ordinært resultat	-42 000
Sum langsiktig gjeld	0
Sum kortsiktig gjeld	257 000
Sum egenkapital og gjeld	889 000